

УДК 657.1

Андрєєва А. О.

Рівненський державний гуманітарний університет

ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ

У статті досліджено теоретичні основи поняття «принцип», проаналізовано особливості принципів обліку за кордоном та джерела регулювання бухгалтерського обліку в зарубіжних країнах.

Ключові слова: принцип, принципи бухгалтерського обліку, міжнародна практика, регулювання бухгалтерського обліку.

Andreeva A.

PRINCIPLES OF RECORD-KEEPING IN INTERNATIONAL PRACTICE

In the article are investigational theoretical bases of concept «principle», the features of principles of account are analysed abroad and sources of adjusting of record-keeping in foreign countries.

Key words: principle, principles of record-keeping, international practice, adjusting of record-keeping.

Андреева А. А.

ПРИНЦИПЫ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКЕ

В статье исследованы теоретические основы понятия «принцип», проанализированы особенности принципов учета за рубежом и источники регуляции бухгалтерского учета в зарубежных странах.

Ключевые слова: принцип, принципы бухгалтерского учета, международная практика, регуляция бухгалтерского учета.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Важливим елементом управління системи бухгалтерського обліку в Україні є використання міжнародних стандартів обліку. У їх склад входять концептуальні основи підготовки і подання фінансової звітності, в яких викладені основні принципи ведення обліку і звітності. Дані

Андрєєва А. О.

принципи за кордоном є досить значними, оскільки здійснюють вплив на практичне ведення бухгалтерського обліку, а, отже, в майбутньому впливають на прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблему впливу різних систем, а також принципів ведення обліку і звітності досліджували у своїх працях вітчизняні автори: М. Лучко та І. Бенько [5], О. Губачова, С. Мельник [3] та ін. Ця проблематика розглянута також у роботах зарубіжних вчених О. Амата, Дж. Блейка, Х. Андерсена, М. Гольцберга, Б. Райана, Е. Хендриксена, Д. Колдуэлла, Ч. Хорнгрена, Дж. Фостера, Л. Бернстайна, Е. Максами та ін.

На сьогодні малодослідженими є вплив міжнародних принципів обліку на систему обліку в Україні та потреба введення їх у економічне та господарське життя.

Цілі статті. Дослідити теоретичні основи поняття «принцип», проаналізувати особливості принципів бухгалтерського обліку за кордоном та джерел, які регулюють бухгалтерський облік в цілому.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах базується на основних принципах, які були вироблені світовою практикою бухгалтерського обліку.

Таблиця 1

Визначення принципу бухгалтерського обліку

Джерело інформації	Визначення
1	2
П(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1]	Принцип бухгалтерського обліку визначає, як правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності
Бухгалтерський словник / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця [2, с. 143]	Принципи (від лат. <i>Principium</i> – основа, початок; рос.: <i>принцип</i> ; англ. <i>principle</i>) – 1) основні вихідні положення будь-якої теорії, основні правила діяльності, створюються у процесі систематизації знань, але на відміну від законів у природі не існують; 2) усталені, укорінені, загальноприйняті, найпоширеніші правила господарських дій і властивості економічних процесів; 3) початок, провідна ідея, основне правило поведінки

Продовж. табл. 1

1	2
Нашкерська Г. В. [7, с. 33]	Принципи – це теоретичні основи бухгалтерського обліку, які дозволяють уникнути відмінностей в оцінках, визнанні та вимірюванні активів, зобов'язань чи капіталу підприємства, його доходів та витрат, обумовлених суб'єктивними факторами: наявністю існуючої практики, різноманіттям у поглядах бухгалтерів
Загородній А. Г., Пилипенко Л. М. [4, с. 20]	Принципи бухгалтерського обліку – це правила, якими слід керуватися, вимірюючи, оцінюючи та реєструючи господарські операції, а також показуючи їх результати у фінансовій звітності
Партин Г. О., Корягін М. В. [8, с. 15]	Принцип (від лат. principium – начало, основа) бухгалтерського обліку – це основні засади, на яких здійснюються функції суб'єктів господарської діяльності у мікроекономічному середовищі
Швец В. Т. [9, с. 45]	Принципи бухгалтерського обліку – це правило, яким слід керуватися, вимірюючи, оцінюючи та реєструючи господарські операції, а також показуючи їх результати у фінансовій звітності
Малюга Н.М. [6, с. 28]	Принцип – це те, що завжди, за будь-яких умов, без будь-якого винятку властиве певному явищу. Принцип виступає основою, початком, керівною ідеєю у будь-яких відносинах

Процес економічної інтеграції у світовому масштабі, інтернаціоналізація економіки і бізнесу призвели до необхідності інтернаціоналізації та стандартизації обліку, який вважається мовою всього бізнесу. Інформаційне взаєморозуміння є важливою передумовою успішного розвитку бізнесу, економічної інтеграції країн. Тому знання загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку є умовою його вивчення та використання.

Українські вчені М. Лучко та І. Бенько [5, с. 22] пропонують поділ принципів обліку на три великі групи:

1. Вимоги до якості облікової інформації (якісні характеристики інформації, що узагальнені в звітності).
2. Принципи обліку інформації.
3. Елементи фінансової звітності.

Варто зупинитись на детальній класифікації принципів обліку інформації та проаналізувати їх особливості за кордоном. Отже, принципи обліку інформації, в свою чергу, поділяються на:

1. Принцип нарахувань. Згідно з ним операції записуються в момент їх здійснення, а не в момент оплати грошей.

2. Принцип продовження діяльності свідчить про те, що підприємство нормально функціонує та буде діяти у найближчому майбутньому, йому не загрожує ліквідація чи закриття з якихось причин.

3. Принцип подвійного запису (як і в Україні). На Заході він посилює різницю між фінансовим та управлінським обліком.

4. Принцип одиниці обліку. Підприємство, яке веде облік і складає звітність, є самостійним господарським суб'єктом. В Україні цей принцип ґрунтується на понятті «юридична особа».

5. Принцип періодичності. Регулярно, в чітко окреслені проміжки часу складається звіт. На Заході цей принцип визначається періодом один рік. При цьому початком і закінченням цього періоду може бути будь-який день чи місяць року. В Україні – це період з 1 січня до 31 грудня; одночасно складається і квартальна звітність.

6. Принцип вартісних показників вимірювання. Облік ведеться в грошах.

На Заході розроблено кілька варіантів оцінок, які не використовують в Україні:

– початкова вартість – сума грошей, витрачена на придбання засобів;

– відновна вартість – сума грошей, що буде оплачена в чітко визначений момент при необхідності заміни засобів;

– ринкова вартість – сума грошей, яка може бути отримана при продажі засобів;

– чиста вартість реалізації – сума коштів, що реально може бути отримана при реалізації, тобто це ціна за мінусом витрат на реалізацію;

– приведена вартість – поточна вартість майбутнього потоку грошових коштів (ця вартість використовується при відображенні довготермінових інвестицій і зобов'язань);

– правдива вартість – вартість, за якою можуть бути обмінені активи; вона виступає синонімом ринкової вартості.

7. Принцип конфіденційності. Інформація, що відображена у звітності підприємства, не повинна завдавати йому збитків [5, с. 22–23].

Тобто, проаналізувавши усі вищевказані принципи, можемо зробити висновок, що принципи зарубіжних країн мають досить багато відмінностей із вітчизняними. На нашу думку, варто було б застосувати принцип одиниці обліку та принцип періодичності до системи звітності та обліку України, їх введення полегшило б роботу як органів звітності, так і роботу бухгалтерів підприємств.

Губачова О. М., Мельник С. І. [3, с.19–31] у своїй праці наводять такі принципи бухгалтерського обліку, беручи за основу думку визнаних фахівців західних країн:

1. Автономність компанії, її цілісність (Entity).
2. Грошовий вимір (Money measurement).
3. Функціонує підприємство (Goingconcern).
4. Собівартість (Cost).
5. Реалізація (Realization).
4. Нарахування (Accruals).
7. Відповідність (Matching).
8. Періодичність (Periodicity).
9. Постійність (Consistency).
10. Обачність (обережність) (Prudence). В деяких джерелах цей принцип називають принципом консерватизму.
11. Подвійність (Thedualaspectconcept).
12. Суттєвість (Materiality).
13. Припущення про стабільність валюти (Theassumption of the stability of currency).

Як і у нашій країні, за кордоном система бухгалтерського обліку регулюється певними нормативними документами. Джерелами регулювання бухгалтерського обліку в зарубіжних країнах є:

1. Документи законодавчих органів – «Закон про діяльність компаній», «Закон про бухгалтерський облік і звітність». У країнах, де на першому місці стоїть податкове законодавство, застосовують «Закон про податки». В Швеції для всіх структур, які подають бухгалтерські звіти, діє «Закон про бухгалтерський облік і звітність». У США для різних категорій суб'єктів застосовують власні нормативні документи.

2. Документи державних органів. У деяких державах органи, що призначені урядом, мають право формувати норми бухгалтерського обліку та звітності. В Іспанії – це Інститут бухгалтерів та аудиторів. У США конгрес надає власні повноваження щодо регулювання системи бухгалтерського обліку Комісії з цінних паперів і бірж, яку призначає уряд.

3. Документи професійних і приватних організацій. Професійні бухгалтерські організації можуть подавати звіти, що мають статус нормативних документів, наприклад, стандарти фінансової звітності США.

Висновки. Визнання Україною міжнародних стандартів бухгалтерського обліку виведе економіку держави на міжнародний рівень. Одним із перших кроків має бути проведення аналізу основних особливостей і відмінностей української та міжнародної систем обліку. Введення нових принципів, які використовуються у міжнародному досвіді, зміна методологічних та організаційних аспектів організації обліку.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99. р. № 87.
2. Бухгалтерський словник / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир, 2001. – 224 с.
3. Губачова О. М., Мельник С. І. Облік у зарубіжних країнах. Підручн. / О. М. Губачова, С. І. Мельник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.
4. Загородній А. Г., Паргин Г. О., Пилипенко Л. М. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики: Підручн. / Загородній А. Г., Паргин Г. О., Пилипенко Л. М. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2009. – 422 с.
5. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навч. посібн. / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – К.: Знання, 2006. – 311 с.
6. Малюга Н. М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів / Н. М. Малюга / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2003. – 476 с.
7. Нашкерська Г. В. Бухгалтерський облік: навч. посібн. / Г. В. Нашкерська. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 464 с.
8. Паргин Г. О., Загородній А. Г., Корягін М. В., Височан О. С., Пилипенко Л. М., Янковська Я. А. Теорія бухгалтерського обліку / Г. О. Паргин, А. Г. Загородній, М. В. Корягін, О. С. Височан, Л. М. Пилипенко, Я. А. Янковська. – 2-ге вид. стереотип. – Львів: Магнолія плюс, 2006. – 240 с.
9. Швець В. Т. Теорія бухгалтерського обліку: підручн. / В. Т. Швець. – 3-тє вид. перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 535 с.